

Щуришен Я.А.,
аспірант
Університет митної справи та фінансів м. Дніпро, Україна
Тупиця О.Л.,
доктор політичних наук, професор,
Радник міського голови з питань вищої освіти, м. Дніпро, Україна

ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Інституційні механізми відіграють центральну роль у забезпеченні стійкого розвитку України в умовах її інтеграції до Європейського Союзу. Стійкий розвиток є ключовим компонентом сучасної державної політики, спрямованої на досягнення збалансованого економічного зростання, соціальної рівності та захисту довкілля. В основі цієї концепції лежить необхідність синхронізації національної нормативно-правової бази із стандартами ЄС, визначеними Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, Цілями сталого розвитку ООН (ЦСР) до 2030 року та Європейським зеленим курсом.

Україна активно працює над адаптацією свого законодавства до європейських норм, що передбачає ухвалення ключових стратегічних документів. Угода про асоціацію між Україною та ЄС, ратифікована у 2014 році, стала основою для реформ у багатьох секторах, включаючи екологічну політику, енергетику, транспорт, сільське господарство та інші. На міжнародному рівні Україна спирається на рекомендації ООН у рамках Цілей сталого розвитку, які охоплюють 17 глобальних завдань, зокрема боротьбу з бідністю, забезпечення гендерної рівності, захист довкілля та боротьбу зі зміною клімату [1]. Одним із центральних документів є Національна економічна стратегія до 2030 року [2], яка передбачає впровадження стійких практик у всі галузі економіки. Особлива увага приділяється енергоефективності, розвитку відновлюваних джерел енергії (ВДЕ), управлінню відходами та декарбонізації. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки визначає підходи до розвитку регіонів із акцентом на стійке управління природними ресурсами та створення нових можливостей для місцевих громад [3].

Для реалізації політики стійкого розвитку в Україні в сфері екології діють кілька ключових інституцій, кожна з яких на своєму рівні забезпечує стійкий розвиток держави, зокрема:

- ✓ Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України координує зусилля у сфері регіонального розвитку та просторового планування;
- ✓ Міністерство екології та природних ресурсів України відіграє провідну роль у формуванні та впровадженні екологічної політики;
- ✓ Національне агентство з питань енергоефективності та енергозбереження забезпечує розвиток енергоефективних технологій та стимулює зниження енергоспоживання.

Окрім державних структур, активну роль відіграють громадські організації, міжнародні партнери (Європейський Союз, ПРООН, Світовий банк) та бізнес-спільнота. Важливими є партнерство між державою та приватним сектором для реалізації великих інфраструктурних проєктів, спрямованих на зниження екологічного навантаження в межах виконання проєктів державно-приватного партнерства.

Для забезпечення сталого розвитку держави важливим є захист та збереження довкілля на яких хочемо зупинитися більш докладно. У цьому напрямі, в межах імплементації положень Європейського зеленого курсу Україна активно переймає європейські механізми управління стійким розвитком. Важливими елементами цієї політики наразі вважаємо наступні складові:

- система торгівлі квотами на викиди парникових газів, адже цей інструмент дозволяє бізнесу економічно стимулювати зменшення викидів шляхом торгівлі надлишковими квотами. Україна працює над інтеграцією до Європейської системи торгівлі квотами (ETS);
- розвиток відновлюваних джерел енергії (далі ВДЕ) оскільки згідно з показниками статистичних звітів Міністерства енергетики України, частка ВДЕ в енергетичному балансі України поступово зростає, хоча й залишається нижчою за середні показники ЄС;

- екологічне фінансування позаяк Україна отримує підтримку від європейських фондів, таких як Horizon Europe, LIFE, а також від інших міжнародних донорів.

Незважаючи на значний прогрес у напрямі стійкого розвитку економіки на засадах впровадження принципів енергозбереження та Європейського зеленого курсу, сьогодні Україна стикається з низкою проблем, що породжені такими викликами та загрозами як :

- військові дії, що призупинили, а окупованих та прифронтових регіонах унеможливили реалізацію державних програм з розвитку ВДЕ;
- фінансова нестабільність, що у тому числі викликана війною, суттєво гальмує впровадження реформ у сфері ВДЕ, які потребують значних інвестицій і наразі не завжди доступні;
- інституційна неузгодженість та відсутність ефективної координації між центральними та регіональними органами влади уповільнюють реалізацію стратегій сталого розвитку;
- недостатнє залучення громадськості, адже сьогодні в умовах внутрішньої міграції населення громадяни не беруть активної участі у процесі прийняття рішень через зосередженість на вирішенні інших своїх проблем та низький рівень обізнаності про переваги використання ВДЕ для стійкого розвитку країни;
- енергозалежність, адже не зважаючи на те, що Україна працює над диверсифікацією енергетичних ресурсів, залежність від викопних видів палива залишається високою [4].

Для успішного подолання викликів та зміцнення інституційних механізмів у цій сфері, на наш погляд, варто звернути увагу на такі напрями:

1. Впровадження смарт-технологій у сферах енергетики, управління відходами, міського транспорту, що дозволить знизити екологічне навантаження та підвищити ефективність управління.

2. Розширення співпраці з міжнародними донорами, залучення інвесторів до екологічних ініціатив та створення державно-приватних партнерств.

3. Організація тренінгів для державних службовців, представників місцевого самоврядування та громадських активістів з метою підвищення їхньої компетентності у питаннях стійкого розвитку.

4. Розробка системи оцінювання ефективності політик на основі європейських стандартів. Це сприятиме підвищенню довіри суспільства та міжнародних партнерів.

Таким чином інституційні механізми забезпечення стійкого розвитку є основою для інтеграції України до європейського співтовариства. Адаптація до європейських стандартів, гармонізація законодавства та розвиток партнерств створюють умови для ефективного вирішення соціально-економічних та екологічних завдань. Вдосконалення роботи інституцій, залучення громадян та використання інноваційних підходів дозволять Україні досягти стійкого розвитку, що є важливим не лише для інтеграції до ЄС, але й для підвищення якості життя населення.

Список використаних джерел:

1. Цілі сталого розвитку ООН до 2030 року. URL: <http://surl.li/yzkemb>

2. Національна економічна стратегія до 2030 року, затверджена Постановою КМУ від 03.03.2021 р. № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text>

3. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки, затверджена Постановою КМУ від 05.08.2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

4. Міністерство енергетики України: веб-сайт статистична інформація. URL: https://mev.gov.ua/taxonomy/term/111/statystychna_informatsiya